

„Német Bologna”: az értékőrzés és a változás dinamikája

BESZÉLGETÉS MANHERZ KÁROLLYAL, AZ OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM FELSŐOKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS SZAKÁLLAMTITKÁRÁVAL

Felsőoktatási Műhely (F. M.): *Lapunk jelen számában a német felsőoktatás vitáiból mutatunk be néhány elemzést azzal a céllal, hogy értékeljünk: a magyar felsőoktatás gondjai és útkeresései nem elszigetelten zajlanak, hanem egy európai folyamat részesei vagyunk. A szövegekből kiviláglik, hogy az átalakulás Németországban sem zökkenőmentes, gyakran a miénkhez kísértetiesen hasonló viták zajlanak ott is. Államtitkár úr mit tapasztal, amikor a magyar vitákat folytatjuk, mennyire veszünk tudomást arról, hogy mi történik valójában Európában?*

Manherz Károly (M. K.): Nyilvánvaló, hogy egy ekkora rendszer átfogó megreformálása sehol nem megy egyik napról a másikra, és mindenütt van ellenállás is. Németországban például szinte nagyobb viták voltak, mint Magyarországon. A német felsőoktatási rendszer ugyanis hatalmas, közel 400 (mintegy 100 magán- és egyházi, illetve 300 állami) felsőoktatási intézményük van, beleértve a főiskolákat is (1. ábra), s több mint kétmillió hallgatójuk.

1. ábra. A felsőoktatási intézmények száma Németországban 2008 őszén¹

Intézmény típusa	Szám
Intézmények száma összesen	394
Egyetem	104
Tanárképző főiskola (Pädagogische Hochschulen)	6
Teológiai főiskola	14
Művészeti és zeneművészeti főiskola	51
Főiskola (Fachhochschulen)	189
Közigazgatási főiskola	30

Németország, a kétciklusú képzésre történő átállást tekintve, elég érdekes helyzetben van. A 2009-es helyzetértékelésben (Stocktaking Report 2009) ugyan „kettést” kaptak, de ez kvalitatív indikátorokon alapult. Megjegyzem, hogy itt Magyarország is csak „hármast” kapott, noha nálunk 2006-ban rendszerszinten megtörtént az átállás. De vissza Németországhoz: a mostani kettés ide

vagy oda, az elsők között voltak azon nem angolszász országok közül, akik elkezdtek a duális képzési rendszert megreformálni. A Sorbonne Nyilatkozatot aláíró Németország az aláírás évében, azaz egy évvel Bologna előtt (1998-ban - a szerk.) a felsőoktatási kerettörvényében a tartományoknak lehetővé tette, hogy kísérleti jelleggel bachelor és master képzéseket indítsa

(1) Előzetes adatok. Forrás: Statistisches Bundesamt Deutschland (www.destatis.de)

nak. (Az oktatásügy ott a tartományok hatáskörébe tartozik.) 2002-ben pedig a felsőoktatási kerettörvény újabb módosításával a bachelor és a master a régi végzettségek mellett egyenrangú végzettségként polgárjogot nyert. Németországban tehát nem egy csapásra álltak át az új rendszerre, mint mi, Magyarországon. Jelenleg a német intézmények képzési kínálatának már több mint háromnegyedét teszik ki az új típusú, azaz a bachelor és master képzések, de a hallgatóságának még csak alig a harmada jár ezekre a programokra. A bolognai folyamatban vállaltak szerint Németország 2010-től már nem indítja a régi típusú képzéseit, kivéve persze azokat a területeket, amelyeket ők is kivettek a bolognai átállás alól, mint például az orvosképzést.

F. M.: Tehát Németország fokozatosan vezette be a többszintű képzést?

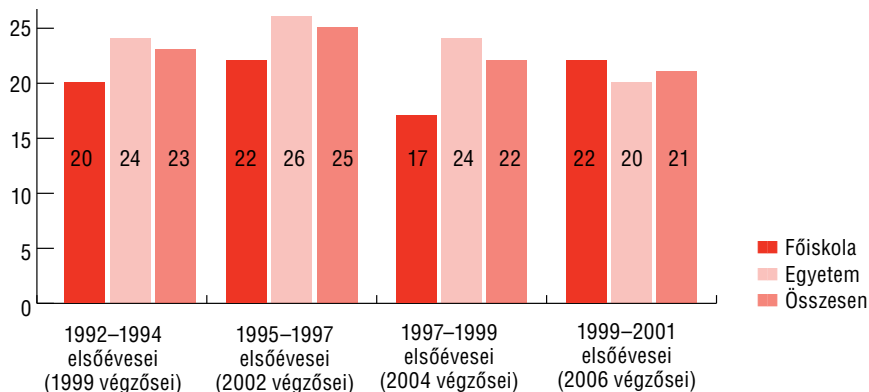
M. K.: Igen, Németország ezt a lassabb utat választotta, és a lehető legkésőbbi időpontig, 2010-ig kitolta a lineáris képzési rendszerre történő átállást. Ennek oka például, hogy sokkal nagyobb autonómiája van egy professzornak, s ehhez jön még a föderalizmus is: a központi kormányzat nem nagyon tud, vagy csak nagyon lassan és nehézkesen képes beleszólni a

tartományok felsőoktatási ügyeibe, a tartományi miniszterekkel (ez az úgynevezett kultuszminiszteri konferencia) és az igen erős felsőoktatási szervezetekkel (mint például a Német Rektori Konferencia) folyamatosan egyeztetnie kell a szövetségi miniszternek. De a viták hátterében az is ott van, hogy ahogy a magyar, úgy a német felsőoktatás is a humboldti modellt követte, tehát amikor ellenállás volt akár nálunk, akár Németországban, akkor az ennek a modellnek az ún. fellazításával szemben fogalmazódott meg.

F. M.: A klasszikus humboldti modellt már a tömegesedés is kikezdte.

M. K.: Ez Németországban már a '70-es, '80-as években végbement, sőt arányaiban még nagyobb is volt az a tömegesedés, amely a '90-es évektől Magyarországot is jellemezte. Németországban ugyanis csak bizonyos szakokon van numerus clausus, azaz létszámkorlátozás. Ez azt jelenti, hogy a többi szakra korlátlan számban bemehettek, bemehetnek a hallgatók, ha megszerzik az adott intézménytípusba történő bejutásra feljogosító érettségit. Kevesebb vizsgával dolgoztak a németek, tehát sokkal nagyobb súlyúak voltak a szigorlatok meg a záróvizs-

2. ábra. A hallgatók lemorzsolódási aránya az egyetemeken és a főiskolákon Németországban (%)²

(2) Ulrich Heublein - Robert Schmelzer - Dieter Sommer: *Die Entwicklung der Studienabbruchquote an den deutschen Hochschulen*. Ergebnisse einer Berechnung des Studienabbruchs auf der Basis des Absolventenjahrgangs 2006. HIS-Projektbericht, 2008. p4.

gák, nem volt annyi közttes vizsga, mint nálunk, és most sincs annyi, most inkább csak a kredit megszerzése hasonló a mi rendszerünkhöz. Ebből a rendszerből adódott a német felsőoktatás egyik alapproblémája, hogy túl sokáig volt a hallgató a képzésben, volt, aki 16-17 félévig. A lineáris képzéstől egyébként a tanulmányi idő rövidülését is várják, csakhogy az első statisztikák szerint hiába.

F. M.: A magyar és német professzori autonómia közti különbség miben mutatkozik meg?

M. K.: A professzornak akkora tekintélye és hatalma volt Németországban, hogy az nem volt megkérdőjelezhető. Az egyetemi szervezetekben is nagyon nagy szava volt egy professzornak. Jól mutatja a professzorok hatalmát például, hogy a doktori képzésben, amelyről Magyarország már '93-ban törvényt hozott, a PhD-t 6 féléves iskolarendszerű képzéssé téve, náluk még mindig a régi rendszer szerint megy, tehát az úgynevezett Doktorvater, a témavezető irányítja a munkát, és gyakorlatilag a hallgatóra van bízva, hogy mennyi idő alatt tudja megírni a disszertációját vagy tesz eleget a követelményeknek. De szó nincs kreditszerzésről vagy hasonlóról. Most elindul e téren is valami, bizonyos egyetemeken megpróbálják a doktori képzést úgy szabályozni, mint nálunk. De ma még egy magyar doktorandusz, ha úgy dönt, hogy a DAAD-nál egy doktori ösztöndíjat megpályáz, és kimegy, még úgy megy ki, hogy kap egy témavezetőt, a témavezető fogadja, de nem kell neki a 180 kreditet elvégezni a doktori képzésben.

A professzorok egyébként a tömegoktatásról sem nagyon vettek tudomást, nem alkalmazkodtak ehhez: akkora volt a professzor autoritása, hogy nem érdekelte, bejut-e a szemináriumra a hallgató vagy nem. A professzori cím sem csak cím volt, mint nálunk, hanem egy olyan munkakör, ami egyfajta plusz anyagi támogatással járt, hiszen kapott hozzá megfelelő asszisztenciát is. Teljesen mindegy, hogy bölcsész vagy orvos volt az a professzor, kapott hozzá néhány tanársegédi

állást, kapott hozzá adminisztrátort, tehát egy komoly kis csapata volt egy-egy professzornak.

Ehhez képest nem véletlenül vetődött fel sokakban, hogy egy professzornak derogál „lemerenni a bachelorba”. Nem véletlen, hogy ekkor indult meg a németeknél a junior professzorok kinevezése: öt évre neveztek ki fiatal professzorokat. Az ilyen határozott időre kinevezett professzor nyilván alkalmazkodóbb volt, nem kötötték őt régi struktúrák, hierarchiák, jobban alkalmazkodott az európai modellekhez.

F. M.: Figyelemre méltó, hogy bár hasonló modell-problémával küszködtek Németországban, Ausztriában, Magyarországon, és kicsit Franciaországban is, úgy tűnik, hogy a bolognai folyamattal szembeni érvelésben, vagy bizonyos pontjai módosításának elérése érdekében nem volt nemzetközi együttműködés.

M. K.: Igen, az ellenzők közel sem tudtak olyan szervezettséget mutatni, mint a folyamat támogatói. Ennek nyilván összetett okai vannak.

F. M.: Figyelemre méltó az is, hogy amíg politikai szinten példás az együttműködés, a miniszterek kétévenkénti találkozóikon a döntéseket konszenzussal, egyhangúlag hozzák meg, addig a „terepen” nem olyan rózsás a kép.

M. K.: A célok megvalósítása terén csakugyan van még bőven tennivaló, nem véletlen, hogy a leuveni konferencia egyik legfontosabb üzenete az volt, hogy az elkövetkező időszak feladata valamennyi bolognai célkitűzés teljes nemzeti átültetése. A bolognai folyamat varázsszava mindig az volt, hogy szemben az Egyesült Államok felsőoktatási és kutatási potenciáljával, meg kell teremteni az egységes Európai Felsőoktatási Térséget. Ez nagyon szép lenne, ha ennek egy lényegi eleme, a mobilitás, tényleg úgy működne, ahogy kellene. Most áprilisban a leuveni miniszteri konferencián elfogadtuk azt a célt, hogy az Európai Felsőoktatási Térségben 2020-ra a mobilitási tapasztalattal rendelkező hallgatók aránya eléri a 20 százalékot. A németeknél ezzel

nem lesz gond. Egy német diák úgy tud angolul vagy franciául, amikor bekerül az egyetemre, hogy gond nélkül tölt el egy-két félévet a nagyvilágban. Ezt régen is így csinálták, s ma sincs ez másképp.

Nálunk ez alapvetően gond volt, és az ma is. Magyarország most 4%-nál tart, tehát a magyar hallgatók 4%-a jut ki külföldre, mert ez a mobilitási program Magyarországon nem igazán jól működik. A munkaerőpiacon is - mert munkahelyet is nagyon nehezen váltanak a magyarok - és hallgatóink is nagyon nehezen mozognak. A mentális gátak mellett természetesen finanszírozási és kredit-elismerési problémák is állnak a háttérben.

F. M.: Csakugyan, gyakran hallani, hogy a Bolognai Nyilatkozatban megfogalmazott célok megvalósítása elmaradt, Európában nem jött el a várt paradigmaváltás sem, sok helyütt csak formaiak voltak a reformok.

M. K.: A valódi reformokat még egy erősen centralizált országban sem könnyű keresztülvinni. Vegyük csak a képzési szerkezetet, mint a folyamat leglátványosabb elemét. Magyarországon ugye, volt egy miniszter, aki ezt keresztül akarta vinni, és volt egy törvénykezési folyamat, amiben mindenki részt vett, és kompromisszumok árán ugyan, de megszületett az új képzési rendszer.

Németországban minden tartomány, sőt bizonyos tekintetben akár minden intézmény saját utat járhatott. Ausztria is kínlódott például az új képzési szerkezet bevezetésével, mert az egyetemek általában erre a humboldti modellre hívtak, hogy sérülni fog az a bizonyos magas színvonal, amit az egyetem adott. De az intézmények abban nem voltak partnerek, hogy a tartalmakon is érdemben változtassanak; nem vették figyelembe, hogy itt egyfajta gyakorlati-kompetencia-kimeneti képzésről van szó, amit nagyon komolyan meg lehetett fogalmazni, kimeneti-bemeneti követelményeket, a készségeket, hogy mire képezek ki mondjuk bachelorban egy történelem szakost,

egy magyar szakost, vagy egy német szakost, egy fizikust vagy egy kémikust. A gond csak az volt - és Németországban is ez volt a gond - hogy ehhez át kellett volna állnia az oktatás személyzetének is részben, tehát az oktatóknak is. Az új rendszer más rendszerű tananyagot, más módszereket követel.

És ebben voltunk mi is nagyon rossz helyzetben, mert a rendszert elfogadták az oktatók, de már annak a következményét vagy lényegét igazán nem. Németország is azt csinálta, hogy egy négyéves képzést megpróbált belecsúfolni egy hároméves képzésbe - hozzánk hasonlóan. Ebben volt egy olyan félelem is, hogy fenn kell tartani valamilyen módon a felsőoktatásban oktatók munkaviszonyát, hogy szükség van arra, amit valaki tanít. Tehát úgy kellett a tanterveket összeállítani, hogy benne legyen minden tanár.

F. M.: A tömegesedés Magyarországon nagyjából egybeesett a bolognai reformmal. Sokan, a minőségért, a humboldti eszményért aggódnak, azért is a bolognai folyamatot hibáztatják, ami valójában a tömegesedés következménye. Egy differenciáltabb bemeneti szabályozással nem lehetett volna valamiféle kompromisszumos megoldást találni?

M. K.: Németországban a bemeneti követelményekkel nem volt gond, mert egyféle érettségi van. De nálunk akkor, amikor bevezettük a kétszintű érettségit, el kellett volna dönteni, hogy az emelt szintű érettségi a felsőoktatásba való bemenet, a középszintű pedig - ha már van ilyen - más funkciót kapna. Ezt nem tette meg a szakma, kivéve az öt nagy nyelvet, ahol át lehetett vinni azt, hogy az angol, német, francia, olasz, spanyol szakra (azaz a germanisztikára és a romanisztikára) csak emelt szintűvel lehet bemenni. Most az orvosok is úgy döntöttek, hogy jövőre már ők is kéri az emelt szintűt. De ezt a döntést a magyar felsőoktatás egésze nem hozta meg. A kétszintű érettségi rendszer egyébként ritkaságszámba megy Európában. Franciaországban ugyan van egy hasonló rendsze-

rű érettségi, de a németeknél és az osztrákoknál van a matúra, és azzal lehet tovább menni. De itt az emelt szintű kötelezővé tételét nem lehetett keresztülvinni, mivel összefüggött a létszámmal is.

F. M.: Magyarán a finanszírozással, hiszen a mechanikusan osztott normatíva erre ösztönzött. De ez a fajta „felsőoktatási kartell” a szakmai kérdésekben is működött?

M. K.: Végülis a szakmai közösségek döntöttek el, hogy miképpen valósítjuk meg a tanterveket. Komoly akadémikusok vezették a Bologna-bizottságokat, ahol meghatározták - talán a legjobban a műszaki területen - a 6 vagy 7 féléves képzést, helyenként gyakorlati félévvel. A tananyagok, tankönyvek gyorsan készültek a HEFOP pályázatok segítségével - ezek biztosan jók voltak, de azért nem minden esetben azt tükrözték, amit ez az új rendszer megkövetelt. Több idő is kellett volna valószínűleg, hogy jobban át lehessen állni. Így sok minden félresikerült. Például a szélesebb alapozás érdekében kevesebb szakot akartunk, szélesebb bemeneti lehetőséget. S ehelyett mi történt? Ma is nagyon sok szak van, és lassan beszűkül a bemeneti lehetőség, a mesterszinten pedig a legspeciálisabb specializációk kaphatók meg 4 félév alatt, amikre most még nem tudjuk, hogy a piac hogyan fog reagálni.

F. M.: Pedig volt előzmény, hiszen a hároméves tanárképzés, ami a bölcsészkarokon a '90-es évek elején megvalósult, már akár bolognai előkép is lehetett volna...

M. K.: Igen, Magyarországon a '90-es években vezettük be a hároméves nyelvtanárképzést, amelyik magas óraszámmal, 3 év alatt akart ki képezni angol, német, olasz, francia tanárokat. És képezte, meg is csinálta. Azoknak a hetven százaléka elment a piacra, természetesen a multicégekhez, mert a tanári pálya nem volt elég vonzó. A most általánosan induló modell körül, a pozitív tapasztalatok ellenére, szakmai

vita zajlik. Létezik egy olyan, elsősorban TTK-s megközelítés, amelyik szerint már az első félévtől mondja meg a hallgató, hogy tanár akar lenni. Ezzel szemben a bolognai szellemű tanárképzési rendszer logikája egyértelműen az, hogy legyen meg mindenkinek az alapképzettsége 3 év alatt, ahol megtanulja a szakma tartalmát, és utána tanulja meg hozzá a pedagógiát, pszichológiát, s ismerje meg az iskolát, az iskolai gyakorlatot és tesz szert további szakmai ismeretekre. Ere egyébként még további szemeszter áll rendelkezésre. Ezt azért tartom fontosnak, mert éppen a gyakorlati képzés az egész magyar felsőoktatás egyik leggyengébb pontja. Ez Németországban sokkal jobban működik. Ott a szakképzési minisztériumok például még a mérnökképzés gyakorlati részét is felügyelik.

F. M.: Ha már a gyakorlatról, munkaerőpiacról beszélünk: sokak szerint túlképzés van, és nem a gazdaság szükségleteinek megfelelően képez a felsőoktatás.

M. K.: Itt az alapkérdés nem tisztázott: mi a gazdaság szüksége, és ki tudja azt hitelesen megmondani? A németeknél nagyon erős volt a kapcsolat bizonyos képzési ágakban a kamarákkal, a szakmák nemcsak a curriculum-fejlesztésbe kapcsolódtak be, de létszám-igényeiket is világosan megfogalmazták. Magyarországon hiába próbálkoztunk: az a kamara, amelyik éppen működött vagy jól működött, nagyon nehezen tudott olyan prognózisokat felállítani, hogy ilyen vagy ilyen végzettségű és ennyi meg ennyi diplomás kell. Azt mondják, hogy kell több mérnök, vagy kellene több természettudományos végzettségű, de igazán nem nagyon tudtak tenni ennek az érdekében semmit.

A társadalomtudományoknál még nehezebb volt megtalálni, hogy melyek a szükséges gyakorlati elemek. Sajnos, nem helyeztünk például akkorra hangsúlyt a nyelvtudásra, aminek most megvan az a következménye, hogy bennragadnak a diplomák a nyelvvizsga hiányában. Viszont egy munkaadó mit néz? Azt, hogy vala-

kinek legyen egyfajta humán képzettsége - ha mondjuk, nem forgácsolnia kell, vagy repülőgépmérnöknek készül, vagy gépészmérnöknek vagy villamosmérnöknek – és ugyanakkor tudjon az emberekkel bánni, legyen egy jó nyelvtudása, mert ez a minimum, vagy angol vagy valami másik, vagy akár kettő is. Legyen pozitív, nyitott hozzáállása, képes legyen egy cégnek, egy multinak a saját rendszerét megismerve hozzá tanulni még azt, ami szükséges.

F. M.: Mégis, a diploma nagyon népszerű cél ma Magyarországon. Miben látja ennek az okát?

M. K.: Korábban a hallgatók alig tíz százaléka jutott be a felsőoktatásba, hiánycikknek számított a diploma, így élte meg a társadalom. A másik ok a kereset: egy OECD-tanulmány mutatta ki nemrégiben, hogy Magyarországon a felsőoktatási diplomával rendelkezők életpályájuk során minimum a kétszeresét keresik meg annak, amit egy középfokú végzettségű. Persze, relatív ez az érték, mert európai viszonylatban nem sok az a pénz, amiről beszélünk, de azért mégis a duplája. Ezzel a diplomák megtérülése tekintetében az OECD-országok között az élmezőnyben vagyunk. A diplomás és nemdiplomás keresetek között tehát nagyobb a különbség, mint Franciaországban, Németországban vagy Nagy-Britanniában. És a diploma értelemszerűen a munkanélküliség ellen is a legjobb garancia.

F. M.: És mi lesz a diploma után? Az élethosszig tartó tanulásba mennyire kapcsolódnak bele a magyar felsőoktatási intézmények?

M. K.: Az egész életen át tartó tanulás elve és gyakorlata a teljes oktatási rendszert új kontextusba helyezi. Abból indul ki, hogy a munka és a tanulás többé már nem az élet két elkülönülő szakasza. Nem csupán a tanulásból a munka világába való átmenetről beszélünk, hanem visszatérésről a munka világából a tanulásra, valamint a tanulás és munka egyidejű összefonódásáról. Az életen át tar-

tó tanulás nagy lehetőség, de ebben a felsőoktatási intézményeink még nem úgy alkalmazkodnak, mint egy német egyetem. Például az Eichstätt-Ingolstadt-i Katolikus Egyetemen komoly felnőttképzési kurzusok vannak. Fel is vállalják a felnőttek, tehát bemennek, mondjuk egy 50 kredités modulra, és azzal szakmát tudnak váltani. Ezt a rendszer nálunk is lehetővé tenné, de még nem élünk vele kellőképpen. Pedig ennek nagyon nagy hangsúly lesz a következő időszakban.

F. M.: Zárókérdésként a jövőről: a bolognai céldátum az Európai Felsőoktatási Térség létrehozására 2010 volt. Ebből az alkalomból konferencián találkoznak a bolognai folyamatban részt vevő 46 ország felsőoktatási miniszterei, s e találkozót Ausztriával közösen Magyarország rendezheti meg. Hazánk mivel tud erre igazán jól rákészülni?

M. K.: A 2010. március 11-12-i budapesti, illetve bécsi konferencia egy rendkívüli találkozó lesz, a kétévenkénti találkozók sorát megtörve. Ausztria és Magyarország közösen pályázt, s nyerte el a rendezési jogot. Ez tehát ünnepi konferencia lesz, mely a bolognai folyamat első szakaszát zárja, de nem az ünneplésen lesz a hangsúly. Ezen a konferencián kerül bemutatásra és megvitatásra a bolognai folyamatnak egy független kutatók által készített értékelése, de számos szervezet is készül: az Eurydice a Fókusz jelentésével, az EUA a Trend riportjával, az ESU, azaz a hallgatók a maguk jelentésével, s most még külön a EURASHE és az Education International is készít egy-egy értékelést. Ezek a szervezetek mind tanácskozási jogú résztvevői a bolognai folyamatnak. Ezek a jelentések mind-mind „input”-ként szolgálnak majd a Budapest-Bécs Deklarációhoz. Szándékosan hívjuk deklarációnak, hogy megkülönböztessük a nyilatkozatoktól, mert ez azért egy rövidebb szöveg lesz - legalábbis a terveink szerint.

E konferenciára viszont nem készül a Bergen óta mindig készülő, kormányzati jelentéseken alapuló helyzetértékelés (az ún. Stocktaking Ri-

port) - ennek a Leuven óta eltelt idő rövidege miatt értelme sem volna.

Ehhez a konferenciához kapcsolódóan kerül megrendezésre a második napon Bécsben a II. Bologna Világforum, amire most még az előzőnél is több vendéget várunk. Magán a konferencián földindulás nem várható, a 46 résztvevő ország elkötelezett a folyamat céljai iránt, a folyamatban aktívan részt vevő intézmények (EUA, EURASHE által képviselve), illetve a hallgatók (ESU) és más nemzetközi felsőoktatási szakmai szervezetek is támogatják a folyamatot.

Leuven ugyan már a következő időszakra szó-ló prioritásokat kijelölte (a szociális dimenzió, a mobilitás, az elismerés, a képzési keretrendszerek kérdése, valamint az élethosszig tartó tanulás mind-mind nagyon hangsúlyosak lesznek), de a független értékelés és az említett egyéb jelentések alapján a miniszterek nyilván elhelyezik a hangsúlyokat. Nagyon fontos, megoldásra váró kérdések vannak még. Milyen a két ciklus egymáshoz való viszonya? Ez az egyik. Milyen bejutási lehetőségek vannak a második ciklusba? Vagy itt van - a fő kérdés most ez lesz a következő 10 évben - a képzési keretrendszerek ügye: Magyarország úgy döntött, hogy nem építi ki külön az EFT 3 szintes keretrendszerét, hanem egyetlen olyan országos képzési keretrendszert (OKKR) hozunk létre, amely megfelel a bolognai folyamat 3 szintes keretrendszerének (EHEA-QF), és az EU 8 szintes keretrendszerének (EKKR) is. Írország, Skócia, Németország például már megcsinálta a maga keretrendszerét, Magyarország még nem csinálta meg. Az OKKR a bizonyítványok elismerését is segíti majd. Ebben, az EKKR-nek megfelelően, a végzettségeket az általános iskolától az egyetemig besoroljuk 8 kategóriába,

a felsőoktatás lesz a 6-7-8-as szint. Ez megvan nagyjából, de az egész képzési keretrendszerünk még nincs meg.

Fontos kérdés még, ami jövőre élesen előjöhethet: a külső és a belső minőségbiztosítás. Ez egy örök vita itt is. Mi azt szeretnénk, hogy a MAB elsődlegesen a külső minőségbiztosításban játsszon szerepet, hagyja meg az autonómiát a felsőoktatási intézménynek, és a belső minőségbiztosításban pedig segítse azokat. Ez nemzetközileg így működik már, nálunk ez még nem egészen így van. Tehát erős és hangsúlyos téma lesz, hogy hogyan lehet együttműködni a minőségbiztosításban. Most a törvény nálunk is lehetővé teszi, hogy nemzetközi jellegű felsőoktatási intézmények jöjjenek létre, megállapodásokkal, összekapcsolódásokkal akár.

A szociális dimenzió, úgy tűnik, szintén az egyik fő kérdés lesz, azaz a hozzáférhetőség a felsőoktatáshoz.

Most a tagállamokban tehát a tartalmi reformokra kell koncentrálni, a szerkezetet nem nagyon vitatja már senki. Azt mondja, hogy jó, BA, MA, maradjunk e rendszernél. De hogy mit adunk, mit tanítunk? Ezt igenis meg kell nézni. Meg kell nézni az ismeretek rendszerét, felül kellene vizsgálni a tartalmakat, és a korábban szerzett ismereteknek a beszámítását is rendezni kellene.

Szerintem ez egy olyan konferencia lesz, amely a 10 évet elfogadja, és a következő 10 évre azt mondja ki, hogy a tagállamoknak továbbra is a bolognai rendszer továbbfejlesztése a céljuk, nem akarnak visszalépni belőle.

F. M.: Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút készítette:
Fábrí György

Henry Ford Épület (Freien Universität, Berlin)

Fotó: Reinhard Görner